

La internacionalització de l'economia i el treball de les dones

Lourdes BENERIA

Resum

Ens trobem en un moment de transició cap a una nova etapa de l'economia mundial, simbolitzada per la *transnacionalització* del capital productiu i financer. Es tracta d'una nova fase del procés d'acumulació i d'una nova fase del capitalisme, ara més global que mai.

Aquest procés ha anat acompanyat d'una feminització de la força de treball gairebé arreu del món, sobretot de la mà d'obra assalariada. Aquest procés s'ha observat clarament als països industrialitzats més rics, malgrat que existeixen algunes diferències importants entre països. En el Tercer Món la situació és més complexa ja que la crisi econòmica que molts països estan travessant —inclosos alguns processos de des-industrialització— ha fet disminuir la proporció de mà d'obra femenina assalariada. De totes maneres aquesta disminució sembla estar més que compensada per la participació de les dones a l'economia «informal» o submergida.

Quant a l'ocupació generada —directament o indirectament— pel capital transnacional, la inversió en processos de producció de treball intensiu —sector tèxtil, confecció, joguines, plàstics i parts de la indústria electrònica, per exemple— ha creat una nova força de treball. Es tracta de noies joves, amb un nivell d'educació relativament alt pels països recipients. Tot i buscant mà d'obra barata arreu del món, aquesta ocupació es concentra sovint en zones franques creades per molts països per atreure capital transnacional, però també crea un efecte multiplicador mitjançant, per exemple, els processos de subcontractació que poden arribar fins al sector submergit i el treball industrial a domicili.

Tot això fa que s'hagi d'internacionalitzar també el discurs relacionat amb la problemàtica de la dona. Les diferències salarials, les lleis d'igual salari per igual treball, els problemes laborals, la creació d'institucions de protecció laboral i la transmissió d'idees i accions han de ser pensats cada cop més a nivell global.

Tanmateix s'observa que les finances internacionals poden tenir un impacte directe sobre la vida quotidiana, com ha estat el cas amb el deute extern que està afectant molts països d'Àfrica i Amèrica Llatina. Les polítiques d'ajust, imposades pels governs seguint les pautes del FMI, han tingut uns efectes dràstics sobre els ingressos reals i el nivell de vida d'una proporció elevada de la població, que ha quedat molt empobrida. A les dones, l'angoixa per la supervivència les ha afectades d'una manera especial, intensificant el seu treball productiu i reproductiu. La reestructuració econòmica i el pagament del deute extern ha creat noves desigualtats amb una redistribució dels recursos de les classes socials més pobres i les classes mitjan a les més riques, i dels països més pobres als més rics.

Estem doncs vivint les conseqüències de la imposició d'aquest nou model neo-liberal a nivell global, amb una força de treball ampliada mitjançant la transferència de les dones cap els nous processos productius, sobretot els que es concentren a les jerarquies de treball més baixes.